

НОВІ ЗНАХІДКИ NOCTUOIDEA (INSECTA, LEPIDOPTERA, METAHETEROCERA) У ЗАЛІЩИЦЬКОМУ ПРИДНІСТРОВ'І (ТЕРНОПІЛЬСЬКА ОБЛАСТЬ)

Андрій Іванович Бачинський

Юрій Миколайович Геряк

Юрій Васильович Канарський

Бачинський А.І., Геряк Ю.М., Канарський Ю.В. Нові знахідки Noctuoidea (Insecta, Lepidoptera, Metaheterocera) у Заліщицькому Придністров'ї (Тернопільська область) // Наукові основи збереження біотичної різноманітності. – 2019. – Том 10(17), № 1. – С. 45-55. – ISSN 2220-3087.

На сьогодні різноманіття вищих різновусих лускокрилих (Lepidoptera, Metaheterocera), у тому числі надродини Noctuoidea, фауни Заліщицького Придністров'я можна вважати порівняно добре вивченим. Цьому слугували довгий період ентомологічних досліджень (від середини XIX століття), зокрема інтенсивні дослідження у 1920–1930-х роках, а також наші дослідження останніх років. Разом із цим, продовження досліджень у 2017-2018 рр. принесло низку нових знахідок, що дозволило збільшити видовий список Noctuoidea регіону. Крім того, вказані деякі неопубліковані матеріали з попередніх років, а також з колекції Державного природознавчого музею НАН України. В результаті отримано нові дані про поширення у Заліщицькому Придністров'ї 50 видів із 4 родин надродини Noctuoidea. З них 17 видів уперше зареєстровані на території району досліджень і Тернопільської області загалом: *Eilema depressa*, *Macrochilo cribrumalis*, *Schranksia costastrigalis*, *Calymma communimacula*, *Eublemma minutata*, *Eublemma amoena*, *Aedia leucomelas*, *Emmelia candefacta*, *Acrornicta alni*, *Craniophora pontica*, *Heliothis nubigera*, *Lenisa geminipuncta*, *Agrochola nitida*, *Hyssia cavernosa*, *Hecatera cappa*, *Hadena compta*, *Dichagyris signifera*. Також виявлені нові локалітети низки мало-відомих, локально поширених і рідкісних в Україні та в досліджуваному регіоні видів. Проведено оцінку змін видового складу Noctuoidea Заліщицького Придністров'я, що відбулися протягом останніх 80 років.

Ключові слова: Noctuoidea, Metaheterocera, Lepidoptera, розповсюдження, біорізноманіття, Заліщицьке Придністров'я

Застаном натепер, різноманіття вищих різновусих лускокрилих (Metaheterocera), у тому числі представників надродини Noctuoidea фауни Заліщицького Придністров'я можна вважати порівняно добре вивченим. Цьому слугували довгий період ентомологічних досліджень (від середини XIX століття), зокрема інтенсивні дослідження у 20-30-х роках XX століття (Świątkiewicz, 1924, 1927, 1929, 1930, 1931; Adamczewski, 1935-1936, 1939; Kremky, 1937; Toll, 1937-1938, 1939-1948 та ін.), а також дослідження останніх років (Бачинський, 2013, 2014, 2015; Бачинський, Геряк, 2017). Тим не менше, продовження досліджень у 2017-2018 рр. принесло низку нових і цікавих знахідок, які дозволили збільшити видовий список Noctuoidea регіону та отримати нові відомості про особливості їх розповсюдження, фенології та аутокології, а також оцінити змі-

ни, що відбулися у таксономічному складі Noctuoidea регіональної лепідоптерофауни протягом останніх 80 років.

Матеріали та методика досліджень

Основну частину матеріалу зібрано авторами протягом 2017-2018 рр. Крім того, вказані деякі неопубліковані матеріали з попередніх років, а також з колекції Державного природознавчого музею НАН України (далі – кол. ДПМ НАНУ).

Польові та лабораторні дослідження проводились за стандартними для цієї групи комах методиками (Niesiolowski, 1955; Söderman, 1994; Gibb, Oseto, 2006). Основним і найрезультативнішим методом виявлення та обліку Noctuoidea було приваблювання імаго вночі до штучних джерел світла за допомогою дугових ртутно-люмінісцентних (ДРВ і ДРЛ) та ксенонових металогалогенних ламп. Разом з тим, імаго облікували над квітучими рослинами та приваблювали на пахучі принади, а передімагінальні стадії шукали на кормових рослинах.

Визначення матеріалу проводилося переважно за зовнішніми ознаками, а в окремих випадках також за будовою копулятивного апарату імаго, користуючись відповідними посібниками (Fibiger, 1990, 1993, 1997; Ronkay, Ronkay, 1994, 1995; Ronkay et al., 2001; Hacker et al., 2002; Goater et al., 2003; Zilli et al., 2005; Fibiger, Hacker, 2007; Schintlmeister, 2008; Fibiger et al., 2009, 2010; Witt, Ronkay, 2011).

Систематика надродини прийнята згідно сучасних напрацювань (Fibiger, Hacker, 2004; Schintlmeister, 2008; Witt, Ronkay, 2011).

Знахідки лускокрилих на території Заліщицького Придністров'я були зроблені у наступних пунктах: околиці с. *Більче-Золоте* (Бачинський А.І.) і околиці с. *Дзвенигород* (14-16.06.2017 – Бачинський А.І., 10-11.07.2018 – Бачинський А.І., Геряк Ю.М., Канарський Ю.В.) Борщівського району; урочище *Заліщицька стінка* в околицях м. Заліщики (Бачинський А.І.); урочище *Печеніги* в околицях с. Городок (Бачинський А.І., Геряк Ю.М., Канарський Ю.В.); урочище *Деренівка* (13.06.2017 – Бачинський А.І., 11.08.2017 – Бачинський А.І., Геряк Ю.М., Канарський Ю.В.), урочище *Криве* (01.04, 21 і 23.05, 03, 09 і 26.09.2017, 03 і 11.09.2018 – Бачинський А.І., 08.07.2018 – Бачинський А.І., Геряк Ю.М., Канарський Ю.В.) і урочище *Обіжево* (Бачинський А.І., Геряк Ю.М., Канарський Ю.В.) в околицях с. Добрівляни; урочище *Жежава* в околицях с. Зелений Гай (Бачинський А.І., Геряк Ю.М., Канарський Ю.В.); урочище *Зозулинська степова ділянка № 1* в околицях с. Зозулинці (Бачинський А.І.); с. *Касперівці* з околицями (Бачинський А.І.); околиці с. *Лисичники* (05 і 13.09.2016, 27.06, 20.08, 07 і 16.09.2017 – Бачинський А.І., 05 і 09.07.2018 – Бачинський А.І., Геряк Ю.М., Канарський Ю.В.) та урочище *Вовчків* (Бачинський А.І.); урочище *Червоне* в околицях с. Нирків (Бачинський А.І.) та околиці с. *Устечко* Бачинський А.І.,

Результати досліджень та їх обговорення

Результати досліджень наведені нижче у вигляді анотованого переліку видів, для яких зроблено нові знахідки. Види, вперше виявлені на території Заліщицького Придністров'я і Тернопільської області, позначені (*).

Надродина **NOCTUOIDEA Latreille, 1809**

Родина **Notodontidae Stephens, 1829**

Підродина **Notodontinae Stephens, 1829**

***Drymonia velitaris* (Hufnagel, 1766):** Касперівці, 15.07.2018, 1 екз.

Родина **Nolidae Bruand, 1846**

Підродина **Nolinae Bruand, 1846**

***Nola cristatula* (Hübner, 1793):** Касперівці, 01 і 16.08.2017, 06.08.2018, по 1 екз.

Родина **Erebidae Leach, 1815**

Підродина **Arctiinae Leach, 1815**

****Eilema depressa* (Esper, 1787):** Жежава, 07.07.2018, ~10 екз.

***Eilema palliatella* (Scopoli, 1763):** Дзвенигород, 10-11.07.2018, 10 екз.; Криве, 08.07.2018, 1 екз.; Лисичники, 05 і 09.07.2018, 2 екз.; Устечко, 08.07.2018, 1 гусинь останнього віку на *Sedum maximum*.

***Eilema pseudocomplana* (Daniel, 1939):** Дзвенигород, 10-11.07.2018, 4 екз.; Касперівці, 20-24.07.2018, 5 екз.; Криве, 08.07.2018, 1 екз.; Лисичники, 10.08.2017, 10 екз.

***Amata marjana* (Stauder, 1913):** Дзвенигород, 10-11.07.2018, 2 екз.; Заліщицька стінка, 12.06.2017, численний; Касперівці, 02.07.2017, 1 екз.; Печеніги, 06.07.2018, 1 екз.

Підродина **Herminiinae Leach, 1815**

***Idia calvaria* (Denis & Schiffermüller, 1775):** Касперівці, 13.06 і 25.08.2017, 22, 24 і 25.05, 01.06 і 06.08.2018, по 1 екз., 10.08.2018, 2 екз., 20 і 21.08.2018, 2 екз.; Лисичники, 27.06 і 16.09.2017, 2 екз.; Червоне, 24.05.2018, 1 екз.

***Simplicia rectalis* (Eversmann, 1842):** Заліщицька стінка, 12.06.2017, 1 екз.

****Macrochilo cribrumalis* (Hübner, 1793):** Касперівці, 03, 04 і 08.08.2017, 3 екз.

Підродина **Hypenodinae Forbes, 1954**

****Schranksia costaestrigalis* (Stephens, 1834):** Жежава, 07.07.2018, ~10 екз.

Підродина **Boletobiinae Grote, 1895**

****Calymma communimacula* (Denis & Schiffermüller, 1775):** Криве, 08.07.2018, 1 екз.

****Eublemma minutata* (Fabricius, 1794):** Дзвенигород, 10-11.07.2018, 1 екз.

****Eublemma amoena* (Hübner, 1803):** Касперівці, 06.08.2018, 1 екз.

Підродина **Erebinae Leach, 1815**

***Catephia alchymista* (Denis & Schiffermüller, 1775)**: Дзвенигород, 10.07.2018, 1 екз.

Родина **Noctuidae Latreille, 1809**

Підродина **Plusiinae Boisduval, 1828**

***Euchalcia consona* (Fabricius, 1787)**: Деренівка, 11.08.2017, 1 екз.

***Panchrysis deaurata* (Esper, 1787)**: Деренівка, 15.05.????, 28.07.????, 30.07.???? і 03.08.????, по 1 екз. (збирач невідомий, кол. ДПМ НАНУ); Касперівці, 16.08.2017, 1 екз.

Підродина **Acontiinae Guenée, 1837**

****Emmelia candefacta* (Hübner, 1831)**: Касперівці, 16.08.2017, 2 екз. і 18.08.2017, 1 екз.

Підродина **Aedinae Beck, 1960**

****Aedia leucomelas* (Linnaeus, 1758)**: Дзвенигород, 10-11.07.2018, 1 екз.

Підродина **Acronictinae Heinemann, 1859**

****Acronicta alni* (Linnaeus, 1767)**: Дзвенигород, 10-11.07.2018, 12 екз.

****Craniophora pontica* (Staudinger, 1879)**: Дзвенигород, 10-11.07.2018, 9 екз.

Підродина **Cuculliinae Herrich-Schäffer, 1850**

***Cucullia pustulata* Eversmann, 1842**: Дзвенигород, 14.06.2017 і 10.07.2018, 2 екз.; Касперівці, 24.05 і 19.06.2017, 2 екз.

***Shargacucullia prenanthis* (Boisduval, 1840)**: Касперівці, 02.05.2018, 1 екз.

Підродина **Heliothinae Boisduval, 1828**

****Heliothis nubigera* Herrich-Schäffer, 1851**: Касперівці, 07.08.2017, 1 екз.

Підродина **Condicinae Poole, 1995**

***Eucarta amethystina* (Hübner, 1803)**: Заліщицька стінка, 12.06.2017, 2 екз.; Касперівці, 07 і 08.08.2017, 05.08.2018, по 1 екз.

***Eucarta virgo* (Treitschke, 1835)**: Дзвенигород, 10-11.07.2018, 2 екз.; Касперівці, 19.07.2018, 1 екз.; Криве, 08.07.2018, 1 екз.

Підродина **Bryophilinae Guenée, 1852**

***Cryphia orthogramma* Boursin, 1954**: Дзвенигород, 10-11.07.2018, 1 екз.; Касперівці, 16 і 29.06.2018, 2 екз.; Печеніги, 06.07.2018, 1 екз.

Підродина **Noctuinae Latreille, 1809**

***Hoplodrina respersa* (Denis & Schiffermüller, 1775)**: Деренівка, 13.06.2017, 1 екз.; Дзвенигород, 16.06.2017, 4 екз.; Заліщицька стінка, 12.06.2017, 1 екз.; Зозулинська степова ділянка № 1, 11.07.2017, 1 екз.; Касперівці, 15.07-08.08.2018, 6 екз.; Лисичники, 27.06.2017, 1 екз.

***Auchmis detersa* (Esper, 1787)**: Дзвенигород, 10-11.07.2018, 2 екз.; Заліщицька стінка, 12.05.2018, 1 екз.; Касперівці, 02.06.2017, 1 екз.; Криве, 21 і 23.05, 03 і 09.09.2017, по 1 екз., 08.07.2018, 5 екз.

***Calamia tridens* (Hufnagel, 1766)**: Дзвенигород, 10-11.07.2018, ~30 екз.; Касперівці, 06.08.2018, 1 екз.; Лисичники, 05.07.2018, ~20 екз., 09.07.2018,

Нові знахідки Noctuoidea (Insecta, Lepidoptera, Metaheterocera) у Заліщицькому...

~10 екз.; Печеніги, 06.07.2018, ~50 екз.

**Lenisa geminipuncta (Haworth, 1809)*: Дзвенигород, 10-11.07.2018, 1 екз.

Aramea epomidion (Haworth, 1809): Дзвенигород, 10-11.07.2018, 1 екз.

Aramea syriaca (Osthelder, 1933): Дзвенигород, 15-16.06.2017, 3 екз.;
Печеніги, 06.07.2018, 1 екз.

Aramea lithoxylaea (Denis & Schiffermüller, 1775): Заліщицька стінка,
12.06.2017, 1 екз.

Episema tersa (Denis & Schiffermüller, 1775): Криве, 26.09.2017, 5 екз.;
Лисичники, 16.09.2017, 2 екз.

**Agrochola nitida (Denis & Schiffermüller, 1775)*: Криве, 11.09.2018, 1 екз.

Xylena exsoleta (Linnaeus, 1758): Більче-Золоте, 31.03.2018, 1 екз.; Вовчків,
06.03.2017, 1 екз.; Касперівці, 04.03 і 10.04.2017, 2 екз.; Криве, 01.04.2017, 4 екз.

Cosmia diffinis (Linnaeus, 1767): Дзвенигород, 10-11.07.2018, 9 екз.;
Жежава, 07.07.2018, 4 екз.; Криве, 08.07.2018, 4 екз.

Lacanobia aliena (Hübner, 1809): Деренівка, 13.06.2017, 5 екз.;
Дзвенигород, 10-11.07.2018, 2 екз.; Заліщицька стінка, 12.06.2017, 2 екз.;
Касперівці, 16.06.2018, 1 екз.; Криве, 08.07.2018, 1 екз.; Лисичники, 27.06.2017,
4 екз.; Печеніги, 06.07.2018, 2 екз.

**Hyssia cavernosa (Eversmann, 1842)*: Обіжево, 09.08.2017, 1 екз.

Sideridis kitti (Schawerda, 1914): Дзвенигород, 14-15.06.2017, 2 екз.

**Hecatera cappa (Hübner, 1809)*: Дзвенигород, 10-11.07.2018, 1 екз.

**Hadena compta (Denis & Schiffermüller, 1775)*: Дзвенигород, 14-
15.06.2017, 3 екз.

Euxoa obelisca (Denis & Schiffermüller, 1775): Касперівці, 22.08, 10 і
28.09.2016, 3 екз.; Лисичники, 05 і 13.09.2016, 2 екз.

Dichagyris candelisequa (Denis & Schiffermüller, 1775): Дзвенигород, 10-
11.07.2018, 28 екз.

Dichagyris forcipula (Denis & Schiffermüller, 1775): Дзвенигород, 10-
11.07.2018, 7 екз.; Касперівці, 26.06.2018, 1 екз.; Криве, 08.07.2018, 2 екз.;
Печеніги, 06.07.2018, 5 екз.

**Dichagyris signifera (Denis & Schiffermüller, 1775)*: Дзвенигород,
11.07.2018, 1 екз.

Chersotis rectangula (Denis & Schiffermüller, 1775): Дзвенигород,
14.06.2017 і 10.07.2018, 2 екз.; Криве, 08.07 і 11.09.2018, 2 екз.; Печеніги,
06.07.2018, 1 екз.

Chersotis multangula (Hübner, 1803): Дзвенигород, 10-11.07.2018, 7 екз.;
Касперівці, 26.06.2018, 1 екз.; Лисичники, 05.07.2018, 1 екз.

Chersotis margaritacea (de Villers, 1789): Криве, 09.09.2017, ~10 екз., 03 і
11.09.2018, по 4 екз.; Лисичники, 20.08.2017, 1 екз., 07.09.2017, 2 екз.

Epilecta linogrisea (Denis & Schiffermüller, 1775): Дзвенигород, 10-
11.07.2018, 1 екз.; Криве, 08.07.2018, 1 екз.; Лисичники, 05.07.2018, 1 екз.

За період наших досліджень у Заліщицькому Придністров'ї було виявлено 47 видів Noctuoidea, які раніше не були вказані для цього району. У тому числі знахідки 30 видів були опубліковані попередньо (Бачинський, Геряк, 2017), а 17 – наведені тут уперше.

Враховуючи інтенсивні лепідоптерологічні дослідження, що велися на цій території у 1930-х роках польськими науковцями, сучасні знахідки нових для Заліщицького Придністров'я видів можуть свідчити про зміни у таксономічному складі фауни Noctuoidea регіону, які відбулися протягом останніх понад 80 років. Проте, слід зазначити, що результативність обліків, проведених у той час і в сучасності не зовсім коректно порівнювати. Насамперед з огляду на значно досконаліші сучасні методи і обладнання для виявлення та обліків активних вночі імаго лускокрилих, зокрема використання ртутних ламп (ДРЛ та ін.), що випромінюють у найбільш привабливому для них ультрафіолетовому спектрі. Цим можна пояснити відсутність у зборах наших попередників (що не мали у своєму арсеналі подібного устаткування), низки відносно широко розповсюджених у західних регіонах України видів, таких як: *Cerura erminea* (Esper, 1783), *Ptilophora plumigera* (Denis & Schiffermüller, 1775), *Eilema depressa*, *Eublemma minutata*, *Acronicta alni*, *Amphipyra livida* (Denis & Schiffermüller, 1775), *Hyssia cavernosa*, *Hadena compta*, *Noctua interposita* (Hübner, 1790), *N. janthina* Denis & Schiffermüller, 1775 тощо. Крім того, нами виявлені види, котрі були описані вже після Другої світової війни: *Schargacucullia gozmanyi* G. & L. Ronkay, 1994, *Amphipyra berbera* Rungs, 1949, *Rhizedra lutosa* (Hübner, 1803), *Hydraecia ultima* Hoist, 1965, *Apamea syriaca* (Osthelder, 1933) і *Mesapamea secalella* Remm, 1983. Разом з тим, у сучасності в досліджуваному регіоні виявлено низку термофільних південних видів, таких як: *Nycteola asiatica* (Krulikovsky, 1904), *Pelosia obtusa* (Herrich-Schaffer, 1852), *Eilema pseudocomplana*, *Calymma communimacula*, *Eublemma amoena*, *Eutelia adulatrix* (Hubner, 1813), *Craniophora pontica*, *Caradrina kadenii* Freyer, 1836, *Proxenus lepigone* (Moschler, 1860), *Agrochola nitida*, *Atethmia centrigo* (Haworth, 1809), *Hecatera cappa*, *Chersotis rectangula* (Denis & Schiffermüller, 1775), *Noctua interjecta* Hübner, 1803 та *N. janthe* (Borkhausen, 1792); а також двох неарктичних видів – інвазивного шкідника *Hyphantria cunea* (Drury, 1773) та інтродукованого для боротьби з амброзією полинолистою *Emmelia candelacta*. В останнього виду спостерігається інтенсивна експансія у північно-західному напрямку (Геряк та ін., 2018). Також відзначені нові знахідки видів – відомих мігрантів: *Dysgonia algira* (Linnaeus, 1767), *Aedia leucomelas*, *Heliothis nubigera* та *Helicoverpa armigera* (Hübner, 1808). Для багатьох з наведених вище термофільних видів у останні десятиліття простежується тенденція до розширення ареалу в північному напрямку, що ймовірно пов'язане з кліматичними змінами.

З іншого боку, на сучасному етапі не виявлено багатьох стенобіонтних, як лісових (*Peridea anceps* (Goeze, 1781), *Phalera bucephaloides* (Ochsenheimer, 1810), *Thaumatopoea processionea* (Linnaeus, 1758), *Pabulatrix pabulatricula*

(Brahm, 1791), *Dichonia convergens* (Denis & Schiffermüller, 1775), *Dryobotodes eremita* (Fabricius, 1775)), так і лучно-степових (*Gynaephora selenitica* (Esper, 1789), *Penthophora morio* (Linnaeus, 1767), *Chelis maculosa* (Denis & Schiffermüller, 1775), *Hyphoraia aulica* (Linnaeus, 1758), *Nudaria mundana* (Linnaeus, 1761), *Lygephila lusoria* (Linnaeus, 1758), *Eublemma polygramma* (Duponchel, 1842), *Mycteroplus puniceago* (Boisduval, 1840), *Cucullia scopariae* Dorfmeister, 1853, *C. santonici* (Hübner, 1813)), *Schargacucullia thapsiphaga* (Treitschke, 1826), *S. blattariae* (Esper, 1790), *Schinia cognata* (Freyer, 1833), *Eremobia ochroleuca* (Denis & Schiffermüller, 1775), *Oria musculosa* (Hübner, 1808), *Antitype chi* (Linnaeus, 1758), *Anarta stigmata* (Christoph, 1887), *Sideridis implexa* (Hübner, 1809), *Mythimna alopecuri* (Boisduval, 1840), *Dichagyris nigrescens* (Hofner, 1887), *Rhyacia lucipeta* (Denis & Schiffermüller, 1775) видів, що реєструвалися тут у минулому (Świątkiewicz, 1924, 1927, 1929, 1930, 1931; Adamczewski, 1935-1936, 1939; Kremky, 1937; Toll, 1937-1938; 1939-1948; Ключко, 1963). Зазначимо, що сучасні обліки у багатьох випадках проводили неподалік, або й безпосередньо в тих самих урочищах, де ці види раніше були виявлені. У зв'язку з цим можна припустити, що вони могли зникнути внаслідок антропогенної діяльності (розорювання цілинних ділянок, залісення робінією та сосною степових схилів, створення лісових монокультур, використання пестицидів і т.п.), чи, навпаки, природних сукцесійних змін в їх оселищах (спонтанне заростання відкритих лучно-степових ділянок деревно-чагарниковою рослинністю), пов'язаних зі зміною традиційного господарювання (припинення сінокосіння, випасу худоби тощо). Утім, у сучасності виявлено чимало інших стенобіонтних видів – мешканців лучно-болотних (*Schrankia costaestrigalis*, *Macrochilo cribrumalis*), лісових, лісостепових і чагарникових (*Drymonia velitaris*, *Idia calvaria*, *Simplicia rectalis*, *Calymma communimacula*, *Catephia alchymista*, *Craniophora pontica*, *Auchmis detersa*, *Epilecta linogrisea*), а також наскельно- та лучно-степових (*Eilema palliatella*, *Amata marjana*, *Euchalcia consona*, *Panchrysis deaurata*, *Cryphia orthogramma*, *Hoplodrina respersa*, *Calamia tridens*, *Episema tersa*, *Sideridis kitti*, *Dichagyris candelisequa*, *D. forcipula*, *D. signifera*, *Chersotis multangula*, *C. margaritacea*) біотопів. Ці види цілком можуть слугувати індикаторами задовільного стану відповідних екосистем. Проте, відсутність знахідок інших стенобіонтних видів, які були поширені в минулому, наводить на думку про негативні зміни, що вочевидь відбулися на цих теренах протягом останніх десятиліть.

Висновки

У результаті проведених досліджень отримані нові дані про поширення у Заліщицькому Придністров'ї 50 видів із 4 родин надродина Noctuoidea. При цьому 17 видів виявилися новими для фауни Заліщицького Придністров'я і Тернопільської області. На основі порівняння результатів наших досліджень із такими більш ніж 80-річної давності, виявлено досить істотні зміни, які відбу-

лися у регіональному видовому складі ноктуїдних лускокрилих. Зокрема, не знайдено багатьох видів Noctuoidea, відомих з минулого, натомість виявлено 47 нових, більшість із яких є термофілами. Головними причинами цих змін вірогідно є як антропогенна трансформація екосистем регіону, так і природні фактори, зумовлені кліматичними змінами і спонтанною сільватизацією лучно-степової рослинності. Водночас, окремі нові знахідки стосуються порівняно недавно описаних видів (котрі були невідомі до Другої світової війни), або пов'язані з технічним удосконаленням методів збору на сучасному етапі.

- Бачинський А.І. Знахідки деяких раритетних видів комах у межах Заліщицької ділянки Національного природного парку “Дністровський каньйон” // Регіональні аспекти флористичних і фауністичних досліджень: мат. Другої міжнар. наук.-практ. конф. (24-25 квіт. 2015 р., смт. Путила, Чернівецька обл., Україна). – Чернівці: Друк Арт, 2015. – С. 41-44.
- Бачинський А.І. Раритетна компонента ентомофауни НПП “Дністровський каньйон” в охоронних списках // Природно-заповідний фонд Львівщини: стан та перспективи розвитку: Мат. Міжнар. наук.-практ. конф. (4 липня 2013 р., смт. Івано-Франкове). – 2013. – С. 114-118.
- Бачинський А.І. Різноманіття ентомофауни Національного природного парку “Дністровський каньйон” // Природничі дослідження на Поділлі: Мат. міжнар. наук.-практ. конф., присв. 10-річчю природничого ф-ту Кам’янець-Подільського нац. ун-ту (23-25 вересня 2014 р. м. Кам’янець-Подільський). – 2014. – С. 54-55.
- Бачинський А.І., Геряк Ю.М. До вивчення вищих різновусих лускокрилих (Lepidoptera: Metaheterocera) Заліщицького Придністров’я // Вісник Національного науково-природничого музею. – Т. 15. – 2017. – С. 25-32.
- Геряк Ю.М., Халаїм Е.В., Сергієнко В.М., Андріанов О.В., Безуглий С.К., Коновалов С.В., Кармишев Ю.В., Жаков О.В., Мушинський В.Г., Герасимов Р.П., Цикал С.В., Троценко С.М., Пархоменко В.В., Шешурак П.М., Бідичак Р.М., Дем’яненко С.О., Кавурка В.В., Канарський Ю.В., Козлов С.М., Ковальов І.В. Нові дані про видовий склад та поширення ноктуїдних лускокрилих (Lepidoptera: Noctuoidea) в Україні // Укр. ентомофауністика. – Вип. 9, № 3. – 2018. – С. 1-61.
- Ключко З.Ф. Совки западных областей Украины. – К., 1963. – 175 с.
- ADAMCZEWSKI S. Dwie wycieczki motylarskie na Podole // Polskie Pismo Entomol. – Lwow, 1935-1936. – Т. 14-15. – S. 324-331.
- ADAMCZEWSKI S. Przyczynek do znajomosci fauny motyli Podola Polskiego // Fragm. Faun. Mus. Zool. Pol. – 1939. – Т. 4, № 9. – S. 159-209.
- FIBIGER M. Noctuidae Europaea Vol. 1. Noctuidae I. – Entomological press, Sorø, 1990. – 208 p.
- FIBIGER M. Noctuidae Europaea Vol. 2. Noctuidae II. – Entomological press, Sorø, 1993. – 230 p.
- FIBIGER M. Noctuidae Europaea. Vol. 3. Noctuidae III. – Entomological press, Sorø, 1997. – 418 p.
- FIBIGER M., HACKER H. Noctuidae Europaea. Vol. 9. Amphipyridae, Condidinae, Eriopinae, Xyleninae. – Entomological press, Sorø, 2007. – 410 p.
- FIBIGER M., RONKAY L., STEINER A., ZILLI A. Noctuidae Europaea. Vol. 11. Pantheinae, Dilobinae, Acronictinae, Eustrotiinae, Nolinae, Bagisarinae, Acontiinae, Metoponinae, Heliiothinae and Bryophilinae. – Entomological press, Sorø, 2009. – 504 p.
- FIBIGER M., RONKAY L., YELA J., ZILLI A. Noctuidae Europaea. Vol. 12. Rivulinae –

Нові знахідки Noctuoidea (Insecta, Lepidoptera, Metaheterocera) у Заліщицькому...

- Phytometrinae, and Micronoctuidae, including Supplement to Noctuidae Europaeae, Vol-s 1-11. – Entomological press, Sorø, 2010. – 451 p.
- GIBB T.J., OSETO C.Y. Arthropod Collection and Identification. Field and Laboratory Techniques. – Academic Press, 2006. – 311 p.
- GOATER B., RONKAY L., FIBIGER M. Noctuidae Europaea. Vol. 10. Catocalinae & Plusiinae. – Entomological press, Sorø, 2003. – 452 p.
- HACKER H., RONKAY L., HREBLAY M. Noctuidae Europaea Vol. 4. Hadeninae I. – Entomological press, Sorø, 2002. – 419 p.
- KREMKY J. Badania nad fauna motyli Podola Polskiego // Fragmenta faunistica Musei zoologici Polonici. – 1937 b. – T. 3. – S. 81-217.
- NIESIOŁOWSKI W. Praktyczne wskazówki dla zbieraczy motyli. – Warszawa: PWN, 1955. – 41 p.
- RONKAY G., RONKAY L. Noctuidae Europaea Vol. 6. Cuculliinae I. – Entomological press, Sorø, 1994. – 282 p.
- RONKAY G., RONKAY L. Noctuidae Europaea Vol. 7. Cuculliinae II. – Entomological press, Sorø, 1995. – 224 p.
- RONKAY L., YELA J. L., HREBLAY M. Noctuidae Europaeae. Vol. 5. Hadeninae II. – Entomological press, Sorø, 2001. – 452 p.
- SCHINTLMEISTER A. Notodontidae / Palaearctic Macrolepidoptera. – Vol. 1. – Apollo Books, 2008. – 480 p.
- SÖDERMAN G. (ED.). Moth monitoring scheme. A handbook for field work and data reporting. – Environmental report. – Vol. 8. – Helsinki, 1994. – 63 p.
- ŚWIĄTKIEWICZ M. Motyle rzadsze i nowe dla Polski z okolic Podola. // Polskie Pismo Entomol. – Lwow, 1927 (1926). – T. 5. – S. 126-132.
- ŚWIĄTKIEWICZ M. Motyle rzadsze i nowe dla Polski z okolic Podola. Przyczynek I. // Polskie Pismo Entomol. – Lwow, 1929 (1928). – T. 7. – S. 44-46.
- ŚWIĄTKIEWICZ M. Motyle rzadsze i nowe dla Polski z okolic Podola. Przyczynek II. // Polskie Pismo Entomol. – Lwow, 1930. – T. 9. – S. 87-92.
- ŚWIĄTKIEWICZ M. Motyle rzadsze i nowe dla Polski z okolic Podola. Przyczynek III. // Polskie Pismo Entomol. – Lwow, 1931. – T. 10. – S. 218-223.
- ŚWIĄTKIEWICZ M. Motyle rzadsze i nowe dla Polski zebrane w ostatnich latach // Polskie Pismo Entomol. – Lwow, 1924. – T. 3. – S. 94-100.
- TOLL S. Uzupełnienia do fauny Motyli Polski // Polskie Pismo Entomol. – Lwow, 1937-1938. – T. 17. – S. 16-17.
- TOLL S. Fauna motyli Podola (Supplementa et corrigenda) // Polskie Pismo Entomol. – Lwow, 1939-1948. – T. 18. – S. 156-172.
- WITT T.J. RONKAY L. (EDS.). Noctuidae Europaeae. Vol. 13. Lymantriinae – Arctiinae, incl. Phylogeny and Check list of the Quadrifid Noctuoidea of Europe. – Entomological press, Sorø, 2011. – 448 p.
- ZILLI A., RONKAY L., FIBIGER M. Noctuidae Europaea Vol. 8. Apameini. – Entomological press, Sorø, 2005. – 323 p.

НОВЫЕ НАХОДКИ NOCTUOIDEA (INSECTA, LEPIDOPTERA, METAHETEROCERA) В ЗАЛЕЩИЦКОМ ПРИДНЕСТРОВЬЕ (ТЕРНОПОЛЬСЬКАЯ ОБЛАСТЬ)

А.И. Бачинский, Ю.Н. Геряк, Ю.В. Канарский

На сегодня разнообразие высших разноусых чешуекрылых (Lepidoptera, Metaheterocera), в том числе надсемейства Noctuoidea, фауны Залещицкого Приднестровья можно считать сравнитель-

но хорошо изученным. Этому служили длительный период энтомологических исследований (с середины XIX века), в частности интенсивные исследования в 1920-1930-х годах, а также наши исследования последних лет. Вместе с тем, продолжение исследований в 2017-2018 гг. принесло ряд новых находок, что позволило увеличить видовой список Noctuoidea региона. Кроме того, указаны некоторые неопубликованные материалы из предыдущих лет, а также из коллекции Государственного природоведческого музея НАН Украины. В результате получены новые данные о распространении в Залещицком Приднестровье 50 видов из 4 семейств надсемейства Noctuoidea. Из них 17 видов впервые отмечены на территории района исследований и Тернопольской области: *Eilema depressa*, *Macrochilo cribrumalis*, *Schranksia costaeistrigalis*, *Calymma communimacula*, *Eublemma minutata*, *Eublemma amoena*, *Aedia leucomelas*, *Emmelia candefacta*, *Acronicta alni*, *Craniophora pontica*, *Heliothis nubigera*, *Lenisa geminipuncta*, *Agrochola nitida*, *Hyssia cavernosa*, *Hecatera cappa*, *Hadena compta*, *Dichagyris signifera*. Также выявлены новые местообитания ряда малоизвестных, локально распространенных и редких в Украине и в исследуемом регионе видов. Проведена оценка изменений видового состава Noctuoidea Залещицкого Приднестровья, что произошли в течении последних 80 лет.

Ключевые слова: Noctuoidea, Metaheterocera, Lepidoptera, распространение, биоразнообразие, Залещицкое Приднестровье

NEW RECORDS OF NOCTUOIDEA (INSECTA, LEPIDOPTERA, METAHETEROCERA) IN ZALISHCHYTSKE PRYDNISTROVYA (TERNOPIL PROVINCE, UKRAINE)

A.I. BACHYNSKYI, YU.M. GERYAK, YU.V. KANARSKYI

At present time the diversity of larger moths (Lepidoptera, Metaheterocera) including Noctuoidea superfamily could be considered as relatively well studied for the regional fauna of Zalishchyske Prydnistrovya. It is maintained due to a long term entomological research from the middle of XIX century, especially intense research at 1930-th as well as our investigations at recent years. However, continue of the research at 2017-2018 was brought a row of new records to increase the Noctuoidea species checklist of the region as well as to obtain a new data concerning distribution, phenology and ecology of several species. The basic recording method for the Noctuoidea species was an attraction of adults to artificial light sources by mercurium daylight lamps at the night time. Moreover, they also were recorded at the flowers or attracted onto aromatic baits, as well as preimaginal stages of several species there were found on its forage plants. An identification of the material has been carrying out by external characters previously, but also with an analysis of the genitalia structures of imagoes in doubtful cases. The main part of material was collected by the authors during 2017-2018. Also some unpublished data of the former years and from the collection of State Museum of Natural History (Lviv) are given. As a result, the new records of 50 Noctuid moth species of 4 familia are presented for Zalishchyske Prydnistrovya. Among them, 17 species are recorded for the first time in the territory of investigated area and Ternopil province in general: *Eilema depressa*, *Macrochilo cribrumalis*, *Schranksia costaeistrigalis*, *Calymma communimacula*, *Eublemma minutata*, *Eublemma amoena*, *Aedia leucomelas*, *Emmelia candefacta*, *Acronicta alni*, *Craniophora pontica*, *Heliothis nubigera*, *Lenisa geminipuncta*, *Agrochola nitida*, *Hyssia cavernosa*, *Hecatera cappa*, *Hadena compta* and *Dichagyris signifera*. In addition, the new localities of a number of little-known, locally distributed or rare species of Noctuoidea in Ukraine and the region are discovered. An assessment of changes in the species composition of Noctuoidea of Zalishchyske Prydnistrovya, that have occurred over the past 80 years has been carried out.

Key words: Noctuoidea, Metaheterocera, Lepidoptera, distribution, biodiversity, Zalishchyske Prydnistrovya

Надійшла 09.07.2019

Прийнята до друку 25.09.2019

Нові знахідки Noctuoidea (Insecta, Lepidoptera, Metaheterocera) у Заліщицькому...

БАЧИНСЬКИЙ А.І. НПП “Дністровський каньйон”, вул. С. Бандери, 5-Б, м. Заліщики, Тернопільська обл., 48601, Україна; e-mail: andrij03554@i.ua

ВАСНУНСЬКИЙ А.І. Dniester Canyon National Nature Park; Bandera St. 5-B, Zalishchyky, Ternopil region, 48601 Ukraine; e-mail: andrij03554@i.ua

ГЕРЯК Ю.М. Львівське відділення Українського ентомологічного товариства, м. Самбір, Львівська обл., Україна; e-mail: yu.ger@ukr.net

GERYAK YU.M. Lviv department of Ukrainian Entomological Society; Sambir, Lviv region, Ukraine; e-mail: yu.ger@ukr.net

КАНАРСЬКИЙ Ю.В. Інститут екології Карпат НАН України, вул. Козельницька, 4, м.Львів, 79026, Україна; e-mail: ykanarsky@gmail.com

KANARSKY YU.V. Institute of Ecology of the Carpathians NAS of Ukraine, 4 Kozelnytska St, Lviv, 79026, Ukraine; e-mail: ykanarsky@gmail.com